

Øjesplejsning, wiresplejsning og takling

i flettet tovværk

Det her er den bedste beskrivelse af splejsning i flettet tovværk, jeg har set. Den var i "Båden i dag" nr. 4, 1977, dengang flettet tovværk var noget forholdsvis nyt. Instruktionerne gengives her i sammenhæng med billederne fra bladet. I bunden af siden er den tilhørende artikel.

Indhold på denne side:

- [Øjesplejsning](#)
- [Wiresplejsning](#)
- [Takling](#)
- [Splejsning i flettet tovværk. Artikel.](#)

Øjesplejsning

Sømandens uundværlige kniv og merlespir samt nål og tjæret taklegarn er i dag suppleret med splejserør og tape.

Splejserørene (øverst) fås i alle udstyrsforretninger, og størrelsen skal passe til tovværkets tykkelse. Taklegarnet er heller ikke tjæret, men det kan være en fordel om det er voksbehandlet. Merlespiret (forrest) er kun nødvendigt, når der splejses i wire. Nålen, som desværre ikke er kommet med på billedet, kan blot være en svær stoppenål, men en rigtig sejlmagernål er stærkere og nemmere at stikke igennem.

Øjesplejsningen er her vist på forskellige stadier. Hjertet fiskes ud gennem siden af strømpen et stykke fra tampen alt efter øjets størrelse. Drejer det sig om et lille øje som dette, går man ca. 25 cm. tilbage.

1. Hjertet er fisket ud og begge tampe sikret med tape.

2. Strømpen skydes nu noget tilbage, så endnu et stykke af hjertet kan trækkes fri (alt efter øjets størrelse). Ved hjælp af splejserøret føres hjertet

derefter ind i strømpen i et punkt, vi kan kalde A og ud igen ved B.

3. Så er det strømpens tur til at stikkes ind i hjertet ved hjælp af splejserøret. Det åbne stykke, der her er vist øverst mellem hjerte og strømpe, fjernes ved at trække i hele øjet, så de to parter bliver lige lange. Derefter skæres den overflødige del af hjertet af, og tampen skjules inde i strømpen.

4. Nu kan den løse strømpe trækkes frem igen. Herved glider hjertet (med den indlagte tamp af strømpen) atter på plads.

5. Vil man som her forsyne øjet med kovs, lægges den på plads før øjet trækkes helt til.

Bemærk, at punktet A nu ligger omkring det sted, hvor øjet deler sig, mens B befinder sig et stykke tilbage i tovværket.

Hele operationen er faktisk mere enkel, end den måske lyder, og lidt øvelse gør hurtig mester. Alligevel må vi anbefale, at man ikke laver sit allerførste øje på en vigtig tamp, der ikke må afkortes. Prøv på et stykke tovværk, hvor det ikke betyder noget om man må skære sit første forsøg væk.

Wiresplejsning

1. Yderlaget - strømpen-trævles op i godt 20 cm. længde. De enkelte kordeler samles i tre bundter, og spidserne raspes med en skarp kniv. Det gør garnet ekstra blødt, så man kan lægge en stram og spids belægning med tape.

2. Hjertet mærkes af der, hvor det kommer ud af strømpen. Derefter skydes strømpen ca. 20 cm. tilbage, så hjertet frilægges. Et fast knob godt en meter inde på tovværket hindrer, at forskydningen breder sig længere tilbage. Det har betydning, når man senere skal have trukket strømpen stram igen.

3. Hjertet kappes af ved mærket, og splejserøret stikkes ind i det over 20-25 cm. længde. Wiren, som også er bevokset med tape, sættes ind i røret. Det er muligt, men temmelig besværligt, at få wiren ind i hjertet også uden brug af splejserør.

4. Mens splejserøret trykkes ud gennem en maske i hjertet, skydes wiren ind på plads. Derefter trækkes strømpen frem igen, så den omslutter hjertet (med wiren inden i) i hele dets længde. Det er klart, at hjerte og tovværk ikke må ende med at ligge forskudt, hvis tovværket skal bevare sin fulde styrke.

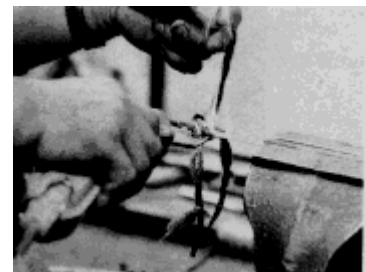
5. Nu begynder selve splejsearbejdet, og det er nemmest, hvis wiren kan spændes fast i en

6. En for en føres kordelerne nogle dukter frem. Læg mærke til, hvordan splejsningen lægges om

7. Efter en halv snes centimeters splejsning skal kordelerne tyndes ud for at få splejsningen jævnt spids.

8. Her ses, hvordan halvdelen af trådene bliver tilbage, mens splejsningen fortsættes over en halv snes

skruestik. Et merlespir stikkes ind under wirens dukter (kordeler) to og to, og strømpens optrevlede "kordeler" føres under nøjagtig som i gammeldags splejsning.

wiren i en pæn, glat snoning. Efter hvert indstik kan man roligt lægge alle kræfter i for at få kordelerne trukket så hårdt fast som muligt. Jo fastere splejsning des stærkere.

Med kniven skæres halvdelen af trådene fra lige bag tapebeviklingen. Så kan man fortsætte med den beviklede halvdel uden at skulle i gang med tapen igen.

centimeter med de udtyndede kordeler. Man sørger selvfølgelig for at bevare den påbegybdte snoning.

9. Til slut skæres splejsningen ren med kniven, eller endnu bedre en varm loddekolbe (de professionelle har en særlig tingest med glødende skær som vist her).

10. For at få dukterne helt på plads igen kan man banke den færdige splejsning med en gummi- eller plasthammer, men ellers er splejsningen nu færdig. På en gang elegant og bomstærk.

Det kan tilføjes, at man også kunne have splejset hjertet fast i wiren. I så fald skulle man blot have trævlet et stykke af hjertet op, inden wiren blev stukket ind. Det oprævlede stykke splejses (udtynding ikke nødvendig), og strømpen trækkes frem for at dække denne splejsning. Derefter fortsættes som vist her med at splejse strømpen. Erfaringerne viser imidlertid, at denne dobbeltsplejsning ikke er nødvendig for holdbarheden. Jo mere splejsningen belastes, jo mere vil hjertet presses sammen om wiren og holde på den.

Takling

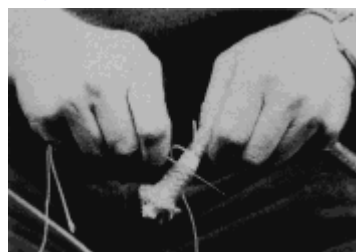

En syet takling glider ikke på tovværket, og selve syningen binder desuden hjerte og strømpe sammen.

1. Med sejlmagernålen stikkes igennem tovværket et passende stykke fra tampen.

2. Derefter lægger man en stram bevikling ind over taklegarnets tamp, som derved låses fast.

3. Når taklingen har nogenlunde samme længde som linen er tyk, afsluttes selve beviklingen med et indstik tværs gennem linen. Næste indstik (som vises her), foretages på den modsatte side af beviklingen, således at garnet kommer til at ligge på tværs ind over selve taklingen.

4. Garnet føres atter tilbage over taklingen, stikkes gennem linen og sikres ved at trække nålen en gang under tværgarnet og afslutte med et halvstik som vist her.

5. Derefter skæres de løse garnender af, og tampen skæres ren tæt ved taklingen.

6. Til slut smeltes trådene med en tændstik eller bedre en loddekolbe for at få den pæneste mulige afslutning. Husk også at svide taklegarnet forsigtigt, så det afslutende halvstik smelter sammen.

Splejsninger i flettet tovværk

De nye typer tovværk har gjort det umuligt at splejse på gammeldags facon. Nye metoder er kommet til, og vi har besøgt en fagmand for at se, hvordan det gøres professionelt. Tiden nærmer sig, hvor båden skal rigges til, og ikke mindst splejsningen af wire/tovværk til fald er aktuel.

Af Jan Ebert. Foto: Mogens Steen Jacobsen.

Da det moderne flettede tovværk for alvor slog igennem, så det ud til, at en god gammel færdighed skulle forsvinde - for hvordan i alverden skulle man splejse det?

Til søs er det heldigvis sådan, at traditioner udspringer af ønsket om at finde den bedste og snildeste løsning. Bærer man sig ikke rigtigt ad, kan det ende i forlis, og mens man klamrer sig til den sidste planke, nytter det ikke at påberåbe sig, at denne livsvigtige splejsning var rigtigt udført, for sådan gjorde bedstefar.

Når noget nyt dukker op, bliver der eksperimenteret med mulighederne, indtil en nem og navnlig sikker løsning er fundet. Sådan gik det også med det nye, syntetiske tovværk. De gamle, traditionsrige metoder måtte øjeblikkeligt kasseres, og snilde hoveder fandt frem til helt nye splejsninger, men lige så sikre og pålidelige som de gamle.

Udnytter tovværkets opbygning

Metoderne har efterhånden været kendt nogle år, men hører ikke til de lidt ældre og erfarne sejleres børnelærdom.

Vi har derfor bedt en fagmand demonstrere det nye tovværksarbejde for os. Det drejer sig om Jørgen Aakilde, uddannet som rebslager og til daglig beskæftiget hos "Riggeren", A/S H. Praëm, Havnegade, København.

Den mest brugte splejsning har altid været øjesplejsen. Med flettet tovværk måtte de gamle metoder, hvor kordelerne flettes ind i hinanden, selvfølgelig totalt opgives. I stedet

udnyttes så nærmest genialt den mulighed, der ligger i det flettede tovværks opbygning. Yderst et flettet "rør", og inden i det ligger hjertet, der som regel også er flettet. Med lidt snilde kan det flettede hjerte gøres hult, og så er mulighederne der. Fotoeksemplet viser, hvordan strømpe og hjerte skilles ad og lægges omvendt ind, så der opstår et øje. Fidusen ved dette øje er, at jo hårdere det belastes, jo mere klemmer de to flettede parter sammen om hinanden. Et belastet øje er umuligt at skille, mens det i ubelastet tilstand er forholdsvis nemt at pille de to parter fra hinanden igen.

Kig efter før du køber

Som nævnt findes der nogle kvaliteter, hvor hjertet ikke er flettet, og Jørgen Aakilde advarer mod at købe dem, hvis der skal splejses. Kvaliteten kan være god nok som sådan, men en pålidelig splejsning bliver vanskelig at udføre.

I øvrigt er kvalitet delvis en erfarings sag når det gælder syntetisk, flettet tovværk til fald og skøder. Fiberens modstandskraft over for sol og saltvand kan man jo ikke se, når man står i forretningen. Man må nøjes med at gå efter, om tovværket på en gang virker fast og smidigt. To ting, som det ikke er helt nemt at forene, og som netop kendetegner kvaliteten. Der kan også siges lidt om, hvornår man *ikke* skal lave en øjesplejsning som vist her. Jørgen Aakilde fraråder fx at forsøge sig med liner under 8 mm. Med snilde kan det måske lykkes, men selv vil han foretrække at lægge en solid takling. Liner under 8 mm er jo heller ikke hårdere belastede, end at taklingen må være nok.

Dårligt sømandsarbejde

Et andet vigtigt stykke riggerarbejde på moderne lystbåde med indvendige fald er langsplejsningen wire/tovværk. På mange standardbåde ser man alle mystiske og alt andet end sømandsmæssige sammenføjninger af wire og tovværk - og de har alle det til fælles, at de ikke er pålidelige.

Det mest almindelige er et øje på wiren, som linen så er lagt igennem. For det første vil linen hurtigt blive skåret over, og for det andet kan dette arrangement umuligt løbe over et skivgat.

Splejsningen løber derimod perfekt igennem, så man for det første ikke risikerer at faldet går fast, for det andet kan føre wiren helt hen til spillet (og undgå stræk) og for det tredje kan stole på, at faldet holder.

Er man særlig pertentlig, sørger man for, at wiren kan tage en tårn eller to om faldspillet, så hele belastningen ikke kommer til at ligge på splejsningen - selv om den sagtens skulle kunne holde.

Der har været talt og skrevet en del om, at det moderne tovværk ikke behøver taklinger, men bare skal svides med en tændstik under tampen. Det er desværre ikke rigtigt. Enten træder man den sammensmeltede "knast" i stykker, eller også sker der før eller siden en forskydning mellem strømpe og hjerte, som smeltningen ikke kan klare. Derfor kan man

lige så godt først som sidst lægge en takling, og på det bløde og glatte tovværk skal taklingen være syet. Som billederne viser, er det for øvrigt også uhyre nemt og hurtigt at lave (bare man kan finde nålen i værktøjskassen).

Som det ses ændrer metoderne sig, men traditionerne for godt sømandsskab er de samme som altid.